

معرفی کتاب

کتابهای جدید علوم اجتماعی به زبان فارسی

پویا کوهستانی

○ طرحهای جامعه‌شناسی - روش برنامه ریزی و انجام تحقیق، دیویدبرت [و] تونی کل، ترجمه سید قوام‌الدین مهدوی، نشر شب تاب، ۱۳۷۷، ۱۸+۱۹۸ صفحه.

یکی از مباحث مهم در پژوهشهای میدانی آگاهی پژوهشگر از شیوه تحقیق است و اینکه چگونه و از کجا پژوهش خود را آغاز و با چه شیوه‌ای اطلاعات به دست آمده را تنظیم و ارائه کند.

کتاب "طرحهای جامعه‌شناسی"، در واقع، راهنمای عملی برای طرحهای تحقیقاتی است، از این رو کتابی است به یک معنا کاربردی.

بخش اول این کتاب زیر عنوان شروع تحقیق از دو فصل گزینش موضوع تحقیق و برنامه ریزی و انجام تحقیق شکل گرفته است؛ بخش دوم زیر عنوان تحقیق و تجزیه و تحلیل شامل فصلهای استفاده از کتابها، استفاده از رسانه‌های گروهی، منابع آماری، اسناد، مشاهده و پرسشنامه و مصاحبه است و در بخش سوم زیر عنوان تنظیم و ارائه، فصلی به جمع بندی اختصاص یافته است.

مؤلفان در هر فصل کتاب به نکته‌ها و مسائل و مفاهیم بسیاری اشاره می‌کنند که برای پژوهشگران و دانشجویان علوم اجتماعی آموزنده و مفید است.

○ دیباچه‌ای بر جامعه‌شناسی، استفن مور با همکاری استفن پ. سینکلر، ترجمه مرتضی ثاقب‌فر، انتشارات ققنوس، ۱۳۷۶، ۴۳۲ صفحه.

این کتاب یکی از تازه‌ترین کتابهای جامعه‌شناسی است که به زبان فارسی ترجمه شده برای اینکه تاریخ انتشار چاپ اول آن سال ۱۹۹۵ است. دیگر اینکه مؤلف نه تنها نظریه‌های جامعه‌شناسی چون دورکیم، مارکس و وبر را بررسی می‌کند و درباره دیدگاههای آنها به داوری می‌نشیند، بلکه به طرح جدیدترین نظریه‌های مطرح شده در غرب از قبیل ما بعد

نوگرایی، روش‌شناسی مردم‌نگارانه، مکتب‌کنش متقابل نمادین، ساختار بندی آنتونی گیدنز، فمینیسم و... نیز می‌پردازد.

در پیشگفتار مترجم آمده است: "... کتاب به طور کلی پس از شرح نظریه‌های قدیم و جدید جامعه‌شناسی، به مباحث بنیادین این علم می‌پردازد و می‌کوشد با ارائه آخرین آمارها از جامعه مشخصی مانند انگلستان، آنها را برای خواننده قابل لمس و نیز سودمند سازد. مهمترین مباحثی که مطرح می‌شوند عبارت اند از: تقسیمات اجتماعی؛ شامل طبقه اجتماعی، جنسیت، نژاد و سن؛ خانواده و سرشت دگرگون شونده آن؛ رسانه‌های و نفوذ آنها؛ قدرت و سیاست؛ جرم و کجروی؛ کار، بیکاری و اوقات فراغت؛ نظام آموزشی؛ رفاه، فقر و تندرستی؛ و فرهنگ و دین..." مترجم که دارای سابقه و تجربه کافی در ترجمه است، چنین به نظر می‌رسد که به خوبی از عهده ترجمه کتاب "دیباچه‌ای بر جامعه‌شناسی" برآمده و کتابی خواندنی در اختیار علاقه‌مندان این علم گذاشته است.

○ نحوه انجام تحقیقات اجتماعی، ترزال بیکر، ترجمه هوشنگ نایی، انتشارات روش، ۱۳۷۷، ۱۶+۵۹۶ صفحه.

موضوع اصلی و اساسی این کتاب، در واقع، پرداختن به روش تحقیق است. به سبب اهمیت روش تحقیق در پژوهش‌های میدانی، هر کتابی که در این زمینه تألیف یا ترجمه شود، مغتنم است، به ویژه که نویسنده آن، مانند مؤلف این کتاب، مدرس این قبیل مباحث نیز باشد. این کتاب از چهار بخش و هفده فصل و سه ضمیمه تشکیل شده است. تنوع تحقیقات علمی اجتماعی، علم تحقیق اجتماعی، تعیین موضوع تحقیق و طرح برنامه تحقیق، نمونه‌گیری، تحقیقات پیمایشی، تحقیقات میدانی و مطالعات مشاهده‌ای، روش‌های تحلیل داده‌های موجود، آماده سازی داده‌ها، تحلیل داده‌ها، آمار مقدماتی در تحقیقات اجتماعی، ارائه نتایج تحقیق و... از جمله عناوین فصل‌های این کتاب است.

از کارهای خوب مترجم، گذشته از واژه نامه انگلیسی - فارسی، افزودن "فرهنگ اصطلاحات" در صفحات پایانی کتاب است که اصطلاحات را نه تنها معنی بلکه شرح و توضیح داده است.

○ انسان‌شناسی سیاسی، ژرژ بالاندیه، ترجمه دکتر فاطمه گیوه‌چیان، نشر آران، ۱۳۷۴، ۲۲۸ صفحه.

مباحث این کتاب، پس از پیشگفتار، اختصاص دارد به شکل‌گیری انسان‌شناسی سیاسی، قلمرو امر سیاسی، خویشاوندی و قدرت، قشربندی اجتماعی و قدرت، مذهب و قدرت، جنبه‌های دولت سنتی، سنت و تجدد و دیدگاه‌های انسان‌شناسی سیاسی. در مقدمه مترجم پس از اشاره به این موضوع که کتابهای نظری، که به طور تخصصی به مقوله‌ای از موضوعات انسان‌شناسی پردازند، هنوز در ایران از نوادر است، آمده است: "... کتاب انسان‌شناسی سیاسی، نوشته ژرژ بالاندیه، انسان‌شناس نامی فرانسه، کتابی کلاسیک است که از ابتدای نشر جزء کتابهای مهم و درسی محسوب شده است و ترجمه آن به زبانهای مختلف گواهی است بر این مدعا. این کتاب به زبان اصلی (فرانسه) نیز چند بار، همراه با تجدید نظر، منتشر شده است. بر خلاف بیشتر کتابهای انسان‌شناسی موجود در ایران که نظریه‌ها بدون نمونه‌هایی از جوامع مختلف و در حالت انتزاعی شرح داده می‌شوند، در این کتاب، نویسنده با مرور و ارزیابی مطالعات متعدد معتبر در انسان‌شناسی سیاسی، و به ویژه بررسی تاریخی نظریه‌های اساسی این شعبه از علم انسان‌شناسی ارتباطی ملموس بین نظریه‌ها و نمونه‌های جوامع گوناگون برقراری می‌نماید و تصویری نسبتاً جامع از مسائل و مباحث انسان‌شناسی سیاسی ارائه می‌کند..."

توفیق مترجم را در ترجمه آثاری از این دست آرزو می‌کنیم.

○ کاربرد نظریه‌های ارتباطات، سون ویندال [و] بنوسیگنایزر [و] جین اولسون، ترجمه دکتر علیرضا دهقان، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، ۱۳۷۶، ۴۰۰ صفحه.

کتاب "کاربرد نظریه‌های ارتباطات"، در روزگاری که به نظریه‌های ارتباطی توجه خاص می‌شود، دارای جایگاه و اهمیت ویژه‌ای است.

بخشهای سه‌گانه این کتاب از ماهیت برنامه‌ریزی ارتباطات، طبقه‌بندی راهبردهای اساسی، دیدگاههای نظریه نظامها، پیکارهای ارتباطی: میعادگاه رویکردهای مختلف و... عناصر نظریه‌های ارتباط جمعی سخن به میان آمده است.

در مقدمه ناشر آمده است: "... یکی از امتیازات این کتاب این است که نویسندگان تنها به

معرفی نظریه‌ها بسنده نکرده‌اند، بلکه تلاش کرده‌اند در هر مورد، استفاده‌های عملی از نظریه‌ها را در انواع پیکارهای ارتباطی نشان دهند. اندیشه‌ها و افکار چگونه از رسانه‌های جمعی و سایر مجاری ارتباطی انتشار پیدا می‌کنند؟ مخاطبان چگونه پیامها را دریافت می‌کنند؟ تأثیر انواع پیکارهای ارتباطی چیست؟ برای پاسخ به این پرسشها و پرسشهای مشابه، نویسندگان با استفاده از نظریه‌های ارتباطات و پیوند زدن آنها با موارد و مصادیق مشخص، توضیحات مفیدی ارائه می‌کنند. با اینکه غالب مثالها مربوط به ارتباط بهداشتی است اما از سایر حوزه‌ها، مثل آموزش، ترافیک، و یا نوآوریهای کشاورزی در کشورهای جهان سوم نیز غفلت نشده است.

از امتیازات دیگر این کتاب این است که مؤلفان دیدگاهی نسبتاً جامع دارند و نظریه‌ها و موارد عملی را در یک حوزه جغرافیایی محدود عرضه نمی‌کنند. مثالهای نویسندگان، برآمده از تجربه پیکارهای ارتباطی در کشورهای مختلف است و بر یک کشور خاص تکیه نشده است. اینکه نویسندگان هر یک ملیت جداگانه‌ای دارند خود به ارائه این دیدگاه جامع کمک کرده است...

برای مترجم که با ترجمه این کتاب بر غنای منابع علمی رشته ارتباطات افزوده است، موفقیت بیشتر آرزو می‌کنیم.

○ اصول و اندیشه‌های تعاونی، دکتر مهدی طالب، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۶، ۱۲+۳۲۶ صفحه.

این کتاب در هشت فصل و با عناوین و مفاهیم و کارکردهای واژه‌های تعاون و تعاونی، نظریه‌های تعاونی، اصول بین‌المللی تعاون، اصول تعاونی، حق رأی، سرمایه، مازاد برگشتی، قواعد عملی تعاونیها، اصل خود مختاری - استقلال و اصل آموزش تعاونی تنظیم شده است. با اینکه این کتاب یکی از آثار اساسی در زمینه مسائل مربوط به تعاون و تعاونی می‌تواند به حساب آید، با این همه مؤلف در بخشی از پیشگفتار کتاب می‌نویسد: "... این کتاب داعیه طرح همه نظریه‌ها و پرداختن به ابعاد مختلف اصول تعاونی را ندارد مع هذا سعی کرده است با بهره‌گیری از منابع اصیل و بعضاً قدیمی و استفاده از تجارب و نظرات جدید، ابعاد بیشتری از نظریات و جنبه‌های مختلفی از اصول تعاون مطرح کند. تاکنون در ادبیات تعاونی ایران مرسوم نبوده است که به اصول راچدیل و یا اصول مصوب اتحادیه بین‌المللی تعاون با دیده تردید و با نگاهی تحلیلی برخورد شود. زیر سؤال بردن هر یک از اصول تعاون نفی تعاون و همراه با

انگ‌های مختلف، توسط برخی محافل تلقی می‌شد، در این کتاب تحلیل هر یک از اصول مد نظر بوده است اگر چه ممکن است فقط طرح مسئله شده باشد..."

با آرزوی توفیق برای مؤلف کتاب که از استادان و صاحب‌نظران تعاون و پژوهش‌های تعاونی است، این یادداشت را به پایان می‌بریم.

پژوهشگران و ناشرانی که تمایل دارند کتابشان در «نامه علوم اجتماعی» نقد یا معرفی شود، لطفاً دو نسخه از آخرین اثر چاپ و منتشر شده خود را به دفتر مجله بفرستند.